

LATVIJAS VALSTS ARHĪVU ĢENERĀLDIREKCIJA
ARHĪVU INSPEKCIJA

Šķūņu iela 11, Rīga, LV – 1050, tālr.67212418, 67221537, fakss 7213994

Rīgā

30.12.2010. Nr. 8-5/_465__

Uz _____ Nr. _____

INFORMĀCIJA

par dokumentu uzskaites un saglabāšanas nodrošināšanu
pilsētu zemes komisijās

Lai nodrošinātu īpašuma tiesību aizsardzību un sakārtotu dokumentu uzskaites, saglabāšanas un tālākas izmantošanas nodrošināšanu pilsētu Zemes komisijās, Latvijas Republikas Centrālā zemes komisija 2008.gada 19.maijā pieņēma lēmumu Nr. 7263 “Pilsētu zemes komisiju dokumentu uzskaites, saglabāšanas un turpmākās izmantošanas nodrošināšana”. Lēmums tika pieņemts, pamatojoties uz Valsts arhīvu ģenerāldirekcijas iesniegtajiem priekšlikumiem, kas projektā bija saskaņoti arī ar LR Valsts zemes dienestu (turpmāk VZD).

Valsts arhīvu ģenerāldirekcija informē par veikto darbu Centrālās zemes komisijas minētā lēmuma izpildē un par pilsētu zemes komisiju dokumentu uzskaites un saglabāšanas pašreizējo stāvokli, tuvojoties pilsētu zemes reformas pabeigšanai.

Lai novērstu pilsētu zemes komisiju darbībā pieļautos trūkumus, vienlaikus risinot uzdevumus, kas bija saistīti ar Administratīvi teritoriālo reformu, Valsts arhīvu ģenerāldirekcija 2008. un 2009.gadā kā vienu no zonālo valsts arhīvu un Arhīvu inspekcijas darba prioritātēm izvirzīja reorganizējamo pašvaldību un pilsētu zemes komisiju dokumentu uzskaites un saglabāšanas pastiprinātu uzraudzību un kontroli.

Visiem valsts arhīviem tika izsūtīts LR Centrālās zemes komisijas lēmums, 2008.gada 30.maijā izdots Valsts arhīvu ģenerāldirektora rīkojums Nr.55 “Par pilsētu zemes komisiju dokumentu sakārtošanu un aprakstīšanu”, kā arī nosūtīti VZD ieteikumi par tā reģionālajās nodaļās no pilsētu zemes komisijām pieņemto zemes lietu un arī citu dokumentu uzskaites sakārtošanu.

Laika periodā no LR Centrālās zemes komisijas lēmuma pieņemšanas 2008.gadā atkārtoti apsekots un apzināts pilsētu zemes komisiju dokumentu uzskaites un saglabāšanas stāvoklis visās pilsētu pašvaldībās. Valsts arhīvi sniedza nepieciešamo metodisko un praktisko palīdzību. Konstatējot īpaši smagus pārkāpumus, Arhīvu inspekcija 3 gadījumos ir administratīvi sodījusi pēc LAPK 190.⁸ panta pašvaldību un pilsētu Zemes komisijas priekšsēdētājus par arhīva fonda uzskaitīšanas, saglabāšanas un izmantošanas kārtības nenodrošināšanu.

Arhīvu iestāžu veikto pasākumu, kā arī pašvaldību un pilsētu Zemes komisiju atbildīgo amatpersonu sapratnes un aktīvas darbības rezultātā kopumā ir panākta pilsētu zemes komisiju dokumentu uzskaites sakārtošana un saglabāšanas nodrošināšana. Jāatzīmē, ka minēto dokumentu uzskaites sakārtošanā piedalījās un atbalstīja daļa no VZD reģionālajām nodaļām.

Latvijas arhīvu mājas lapā www.arhivi.lv pie katra ZVA ir pieejama informācija par visu reorganizēto vietējo pašvaldību un atsevišķi par pilsētu zemes komisiju dokumentu atrašanās vietām jaunizveidotajos novados pēc administratīvi teritoriālās reformas, kā arī par dokumentu sakārtošanas un aprakstīšanas stāvokli uz **01.10.2010.**

Kopš LR Centrālās zemes komisijas lēmuma Nr.7263 pieņemšanas pārbaudīts un pilnībā apzināts 77 pilsētu zemes komisiju dokumentu uzskaites un saglabāšanas stāvoklis. Pēc Valsts arhīvu ģenerāldirekcijas rīcībā esošās informācijas uz **01.10.2010.** 77% no pilsētu zemes komisijām darbībā izveidotos **protokolus, lēmumus, reģistrus** ir sakārtojušas un uzskaitījušas lietu aprakstos par 2008. un 2009. gadu ieskaitot, līdz 2007. gadam – 14%, t.sk. Jūrmalas pilsētas zemes komisija, kuras dokumenti aprakstīti līdz 2006. gadam ieskaitot. Minēto dokumentu sakārtošanu, aprakstīšanu aizkavējušas šādas pilsētu zemes komisijas: Valmieras un Apes pilsētu zemes komisijas dokumenti aprakstīti līdz 2005. gadam ieskaitot, Alojas un Viļānu pilsētu zemes komisiju līdz 2003. gadam ieskaitot, Brocēnu – līdz 2002. gadam ieskaitot, Talsu un Stendes līdz 2001. gadam ieskaitot, Mazsalacas un Siguldas – līdz 2000. gadam ieskaitot.

Īpaši jārunā par zemes lietu uzskaiti un sakārtošanu. Tā kā pilsētu zemes komisijām nebija izvirzītas vienotas prasības dokumentu kārtošanā un saglabāšanā, daļa VZD reģionālo nodaļu pieprasīja nodot zemes lietas par komisijā izlemtajiem jautājumiem VZD nodaļu arhīvos. 31% pilsētu zemes komisiju zemes lietas par dažādiem gadiem ir nodevušas VZD nodaļu arhīvos. Atsevišķu pilsētu zemes komisiju un VZD nodaļu amatpersonu un darbinieku bezatbildības dēļ zemes lietas nodotas un pieņemtas bez jebkādas dokumentāras uzskaites: Aknīstes pilsētas zemes komisija nodevusi zemes lietas uz mutiskas vienošanās pamata līdz 2001. gadam, Jēkabpils pilsētas – līdz 2006. gadam, Lubānas pilsētas – no 1994. līdz 2002. gadam, Ludzas pilsētas – no 2006. līdz 2007. gadam, Viesītes pilsētas – no 1997. līdz 2001. gadam, Viļakas pilsētas – no 2001. līdz 2008. gadam.

Izpildot LR Centrālās zemes komisijas 2008. gada lēmuma Nr.7263 prasības, lielākā daļa pilsētu zemes komisiju, kuras savas darbības laikā daļu dokumentu nodeva attiecīgajā VZD reģionālajā nodaļā, par nodotajiem dokumentiem, ir sastādījušas nodošanas un pieņemšanas aktus, pārbaudījušas dokumentu esību, precizējušas uzskaiti, saskaņojušas minētos aktus ar attiecīgo zonālo valsts arhīvu. Uz 01.10.2010. aktus par dokumentu nodošanu un pieņemšanu nav noformējušas Madonas, Varakļānu, Lubānas, Kārsavas, Ludzas, Viļānu, Zilupes pilsētu Zemes komisijas.

Gatavojoties zemes reformas pabeigšanai pilsētās, pilsētu zemes komisijas aktivizējušas uzkrāto zemes lietu aprakstīšanu. Uz 01.10.2010. zemes lietas par 2008. un 2009. gadu jau ir aprakstījušas ap 47% no pilsētu zemes komisijām. Darbs pie komisiju dokumentu sakārtošanas un saglabāšanas nodrošināšanas turpinās.

Bet veiktais darbs jau tagad ir sabiedriski nozīmīgs, jo tas ir vērsts uz katra sabiedrības locekļa īpašuma tiesību aizsardzības nodrošināšanu.

Neatrisināts palicis jautājums par pilsētu zemes komisiju dokumentu glabāšanas vietu pēc zemes reformas pabeigšanas pilsētās. Saskaņā ar likuma „Par zemes reformu pabeigšanu pilsētās” 15. pantu visi pilsētu zemes komisiju dokumenti nododami VZD.

Sakarā ar priekšlikuma izskatīšanu Latvijas Republikas 9. sasaukuma Saeimas Agrārās, vides un reģionālās politikas komisijā 2008. gada 20. maijā par grozījumiem likuma „Par zemes reformas pabeigšanu pilsētās” 15. pantā komisijā tika pieņemts lēmums par to, ka Valsts arhīvu ģenerāldirekcijas ierosinājuma galīgam atrisinājumam nepieciešams uzklaut Centrālās zemes komisijas, Tieslietu ministrijas un Valsts zemes dienesta viedokļus.

Valsts arhīvu ģenerāldirekcija pilnībā atbalstīja Saeimas komisijas sēdē izteikto priekšlikumu, ka, izdarot grozījumus minētā likuma 15. pantā, būtu pareizāk atstāt attiecīgās pilsētas arhīva fondā visu pilsētas zemes komisijas dokumentāciju, kas saistīta ar zemes reformu un izveidojusies tās darbībā.

Šāds jautājuma risinājums ir ļoti mērķtiecīgs vairāku iemeslu dēļ. Kopš 2002. gada, kā tas konstatēts Valsts arhīvu ģenerāldirekcijas Arhīvu inspekcijas veiktajās pārbaudēs, daudzas pilsētu domes veidojušas vienotus visu saņemto un nosūtāmo dokumentu elektroniskos reģistrus, kuros iekļauti arī visi saņemtie pieprasījumi zemes īpašuma tiesību jautājumos, kas nav izdalāmi atsevišķi no vienotā reģistra.

Otrkārt, Zemes komisiju protokoli, lēmumi ir uzkrāti un glabājas komisijās, bet zemes lietas tikai daļa pilsētu zemes komisiju reformas gaitā nodevušas Valsts zemes dienesta reģionālajām nodaļām. Valsts zemes dienests 2006. gada jūnijā ir devis norādījumu reģionālajām nodaļām nepieņemt zemes lietas pirms reformas pabeigšanas.

Arī no arhīvistiskā viedokļa, ievērojot arhīva fonda nedalāmības un vienotības principu, ir pareizi atstāt dokumentus tās institūcijas arhīva fondā, kurā tie veidoti. Tā izmantošanā, nodrošinot publisko ticamību pieņemto lēmumu un citu dokumentu autentiskumam.

No likuma izdošanas brīža arī situācija ir krasi izmainījusies. VZD veiktas strukturālās reformas, samazināts arhīvu darbinieku un arhīvu glabātavu skaits. VZD vairākkārt vērsies Valsts arhīvu ģenerāldirekcijā, lai risinātu jautājumus par to, ka nespēj nodrošināt arhīva glabātavās arhīva prasību ievērošanu, ka nepieciešams atlasīt dokumentus iznīcināšanai pirms glabāšanas termiņu izbeigšanās. Lai samazinātu arhīvā esošo lietu apjomu, VZD griezies pat ar jautājumu par atsevišķu dokumentu izņemšanu no bijušo pagastu zemes komisiju zemes lietām, neskatoties uz to, ka lietas ir veidotas kā nedalāms dokumentu kopums.

Vairākas pašvaldības un to zemes komisiju priekšsēdētāji uzskata zemes komisijas dokumentus par piederīgiem pašvaldībai un tās vēsturei un vēlas tos glabāt pašvaldības arhīva fondā.

Pie jautājuma par zemes komisiju dokumentu atstāšanu attiecīgā novada pašvaldībā būtu lietderīgi atgriezties pirms reformu pabeigšanas pilsētās.